

Måndagen den 17 februari

Kl. 12.00

*Om behandlingen av
svenska medborgare
som besöker svenska
ambassader*

1 § Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1985/86:104 om behandlingen av svenska medborgare som besöker svenska ambassader

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ulla Tillander har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att garantera en positiv behandling av svenska medborgare som söker sin tillflykt till våra ambassader. Interpellationen är föranledd av Ivan Dragičevićs vistelse i ambassadkansliet i Belgrad under oktober och november förra året. Ulla Tillander säger sig ha fått ett starkt intryck av att den behandling som Dragičević fick på ambassadkansliet såsom svensk medborgare inte var i nivå med vad man har rätt att förvänta.

Sommaren 1984 reste Dragičević, som då enbart var jugoslavisk medborgare, till Jugoslavien på semester. Jugoslaviska myndigheter tog då ifrån honom hans pass och hindrade honom därmed från att återvända till Sverige. Som bekant gjorde representanter för regeringen och utrikesförvaltningen upprepade hänvändelser till jugoslaviska myndigheter för att de skulle låta honom återvända hit.

Den 2 oktober 1985 uppsökte han ambassadkansliet i Belgrad och sade sig vilja stanna där till dess han hade fått svenskt pass. Han var vid denna tidpunkt ännu inte svensk medborgare. Ambassadpersonalen förklarade för honom att man ansåg att ett sådant förfarande knappast skulle påskynda en lösning av hans problem. Jag vill betona att Dragičević inte var efterlyst av jugoslaviska myndigheter och utan risk kunde lämna ambassaden. Det är därför knappast riktigt att hävda att han tog sin tillflykt till ambassaden. Ingen jugoslavisk myndighet ingrep heller mot honom, när han så småningom återvände till sitt föräldrahem. Att han fick stanna har således ingenting att göra med att han skulle ha varit förföljd. Dragičević själv ansåg att vistelse i kansliokalerna skulle underlätta för honom att få resa ut ur Jugoslavien. Mot den bakgrunden och med hänsyn till de speciella omständigheterna i fallet ville man inte avvisa honom från ambassaden.

Eftersom Dragičević utan risk kunde lämna ambassaden och det inte fanns någon anledning att anta att hans vistelse skulle bli långvarig, ansågs det inte nödvändigt att genast vidta några direkta åtgärder för hans bekvämlighet vid sidan av det nödvändigaste. Så snart det stod klart att hans vistelse skulle bli

långvarig ordnades hans tillvaro mer bekvämt.

Dragičević lämnade ambassaden i fullt samförstånd med ambassadens personal som ett led i ansträngningarna att åstadkomma en för alla parter godtagbar lösning. Ambassadens chaufför körde honom till hembygden, en bilresa på nio timmar.

Jag delar inte Ulla Tillanders känsla av besvikelse över behandlingen av Dragičević på ambassaden i Belgrad. För min del anser jag att ambassaden har bistått honom på lämpligt sätt med hänsyn till omständigheterna. Dragičević har för övrigt i ett brev till utrikesdepartementet den 22 januari i år framfört sitt tack till den svenska regeringen för den hjälp han fick under vistelsen i Jugoslavien. I brevet riktar han ett speciellt tack till vår ambassadör och personal i Belgrad för deras insatser.

Jag anser inte heller att det krävs några åtgärder av det slag som Ulla Tillander efterlyser. Det är i detta sammanhang viktigt att ha klart för sig att enligt europeisk – och svensk – folkrättsuppfattning har diplomatiska beskickningar inte någon rätt att ge asyl. Grunderna för denna uppfattning är följande: Beskickningar är inte – som det ibland förr ansågs – delar av det sändande landets territorium. Däremot betraktas beskickningar som okränkbara. Detta innebär att ett främmande lands myndigheter inte utan tillstånd får komma in i beskickningens lokaler. Den okränkbarhet som beskickningar åtnjuter har det uteslutande syftet att underlätta deras funktioner. Den är inte till för att hindra värdlandets myndigheter från att utöva jurisdiktion över personer som är underkastade denna.

Det skulle föra för långt att här i detalj redogöra för den diplomatiska asylrätten. Jag vill dock framhålla att svenska medborgare inte automatiskt kan påräkna att bli inkvarterade på en ambassad. I detta fall rörde det sig om en person som varken var efterlyst eller direkt förföljd. Att Ivan Dragičević över huvud taget tilläts stanna får ses som ett tillmötesgående från ambassadens sida som motiverades av det starka engagemang som regering- och utrikesförvaltningen kände för hans sak.

Anf. 2 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret på min interpellation.

Det intryck som kvarstår hos svensk allmänhet och hos den krets som har ägnat det här fallet speciellt intresse är att Ivan Dragičević blev, i någon betydelse av ordet, utlämnad. Vilken betydelse man än lägger in i detta ord, upplevdes det naturligtvis i den situation han befann sig i som ödesdigert, även om man i efterhand kan tolka ambassadens åtgärder på olika sätt. Statsrådet säger i svaret att det knappast är riktigt att hävda att han tog sin tillflykt till ambassaden, men objektivt kan man väl ändå konstatera, om man skalar bort alla tolkningar för och emot, att han inte frivilligt lämnade den svenska ambassaden i Belgrad, dit han i en mycket påfrestande situation tagit sin tillflykt efter att i närmare ett och ett halvt år ha vägrats att lämna Jugoslavien och resa tillbaka till Sverige. I det läget upplevde han sin situation som förtvivlad.

Det som skedde återgavs inför hela svenska folket genom massmedia. Där demonstrerades godtyckligheten hos en stat som inte vägleds av västerländs-

ka ideal när det gäller rättsskipning och behandling av enskilda människor. I en sådan situation är det inte underligt om en person känner sig förföljd och behöver en tillflykt.

Utan vare sig rannsakan, dom eller någon som helst motivering hålls en människa kvar mot sin vilja, och den nakna makten, som inte behöver någon motivering för sina åtgöranden, åskädliggörs.

I välgörande kontrast till denna mardrömslika skoningslöshet avtecknade sig den svenska regeringens goda vilja. Man gjorde påstötningar. Utrikesminister Bodström talade välgörande klarspråk och hotade såvitt jag minns med att det inträffade t. o. m. allvarligt kunde försämra de diplomatiska förbindelserna. Dessutom gav man Ivan Dragičević svenskt medborgarskap.

Allt detta var utmärkt och stärkte hans ställning gentemot det jugoslaviska godtycket. Det är sådant som inger en människa i en svår situation tilltro och tillförsikt.

Så långt var allt gott och väl. Den stödgrupp i Sverige, bestående av riksdagsledamöter från samtliga partier utom vpk, fackliga företrädare från Ivan Dragičevićs arbetsplats i Olofström samt företrädare för kyrkliga och ideella organisationer, som brann av otålighet noterade med tillfredsställelse att dessa åtgärder vidtogs.

Men så kommer vi till vad som händer på ambassaden. Det avviker påtagligt från den rakryggade linje som emanerat ifrån det svenska utrikesdepartementet.

Att Ivan Dragičević hade det obekvämt på den svenska ambassaden i Belgrad, berodde inte det på att han var obekväm där just då? Bristen på stöd och helhjärtat engagemang trängde fram till oss i Sverige också. Man frågade sig: Trängde inte signalerna från Sverige fram till svenska ambassaden i Belgrad? Diskrepansen mellan det som utrikesministern sade och det som ambassaden i Belgrad gjorde var så påtaglig att det var många som ställde ungefär samma fråga som den jag har riktat till utrikesministern.

Att Dragičević tvingades att lämna ambassaden, som ändå var svenskt område, och fick fara till sin hemby upplevdes i hans situation och i vår situation här hemma som ett stort steg tillbaka. Om detta inte är uttryck för bristande engagemang och kanske rent av en slapp eftergift för maktspråk, utan möjligen kan förklaras som ett taktiskt steg tillbaka för att komma ur en återvändsgränd och nå en slutlig lösning, så kan man ändå kritisera det av flera skäl. Att ambassaden, som statsrådet säger, har bistått honom "på lämpligt sätt med hänsyn till omständigheterna" tolkar jag just så.

Vi brukar ha goda förbindelser med Jugoslavien, och förhoppningsvis kommer vi att ha det också i fortsättningen. Men denna fråga visar att det finns en brytpunkt där samstämmigheten upphör. Då bör svenska representanter både här hemma och i Belgrad tala ett klart och redigt språk.

Herr talman! Att vara taktisk och diplomatisk i ordets sämsta bemärkelse kan tillfälligt te sig klokt, men i längden gör det ett svagt intryck om man dagtingar med de mänskliga rättigheter som vi sätter högst. Det måste väl gälla i synnerhet i länder som ligger i gränslandet mellan öst och väst.

Prot. 1985/86:80
17 februari 1986

Meddelande om frågor

Anf. 3 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Som ledamot av den mycket breda kommitté som bildats i Sverige för Ivan Dragičevićs frigivande vill jag här bara understryka de synpunkter som Ulla Tillander har framfört. Jag har haft tillfälle att konstatera hur varmt engagemanget har varit från fackligt och kyrkligt håll i hans hemtrakt.

Under Ulla Tillanders frånvaro från riksdagen och tjänstgöring som FN-delegat hade jag nöjet att vid en uppvaktning tillsammans med representanter för socialdemokraterna och folkpartiet hos utrikesministern framföra vår oro för Ivan Dragičevićs öde – han fanns då vid ambassaden. Jag fick inget intryck då av att utrikesministern inte skulle dela vår uppfattning att den svenska ambassaden verkligen utgjorde en tillflykt undan fara för Dragičević.

Fastän vi nu har facit i hand finns det ingen anledning att bagatellisera vad som förevarit.

Herr talman! Jag vill verkligen, på den mycket breda kommitténs vägnar, understryka Ulla Tillanders synpunkter, som jag med hänsyn till omständigheterna finner mycket försynta.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1985/86:14

Finansutskottets betänkande 1985/86:11

Justitieukskottets betänkanden 1985/86:13 och 14

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1985/86:8 och 11

Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:9

Trafikutskottets betänkanden 1985/86:8 och 9

4 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 14 februari

1985/86:385 av *Börje Hörnlund* (c) till industriministern om användningen av vissa investeringsfondsmedel:

Under 1985 har landets tio största kommuner ökat sin befolkning på bekostnad av huvuddelen av landets övriga kommuner. Avfolkningen är inte längre enbart ett "Norrlandsproblem", även om det är Norrlandslänen tillsammans med industriorterna i Mellansverige som drabbats hårdast. Regeringen har beslutat att frisläppa hela 25 miljarder kronor investeringsfondsmedel för Volvos investeringar i Göteborgsregionen resp. i samband med Saabs etablering av en personbilsfabrik i Malmö.

Av presskommunikén kring beslutet om nedläggning av Kockums framgår

att Saab medges att få utnyttja investeringsfonden också i andra orter i landet. När det gäller Volvos rätt att utnyttja investeringsfonderna vid uppgörelsen om det s. k. Uddevallapaketet är det ej känt om t. ex. orter inom skogslänen också skulle kunna komma i fråga för investeringar.

Med anledning av vad som anförts vill jag ställa följande frågor till statsrådet och chefen för industridepartementet:

Hur stor andel av de 25 miljarder som Saab-Scania resp. Volvo får utnyttja av sina investeringsfondsmedel kommer att läggas på investeringar inom stödområdet?

1985/86:386 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till industriministern om nedläggningen av Kockums civila handelsfartygsproduktion:

Enligt LO-distriktet i Skåne och TCO-distriktet i Malmöhus län kommer en avveckling av Kockums varv i Malmös civila fartygsproduktion att kosta samhället 1 200 milj. kr. årligen.

Har statsrådet tagit hänsyn till ovan nämnda belopp vid beslutet om nedläggning av Kockums civila handelsfartygsproduktion?

1985/86:387 av *Erik Holmkvist* (m) till industriministern om SSAB:s behov av riskkapitaltillskott:

Av signaler från SSAB att döma kommer de närmaste åren att innebära stora påfrestningar på både resultat och likviditet. Stålpriserna tenderar att sjunka. Dollarfallet påverkar resultatet negativt. Delvis olönsam produktion kräver stora investeringar.

Samtidigt har LKAB ett stort likviditetsöverskott, som kommer att räcka såväl till egna investeringar och egen utveckling som till eventuella förvärv och/eller investeringar utanför den traditionella malmrörelsen. I dagarna har också ordföranden i LKAB, Björn Wahlström, i massmedia uttryckt den meningen att LKAB kunde tänka sig att gå in i SSAB med friskt kapital.

Med hänvisning till vad jag ovan anförde frågar jag industriministern:

Vilka initiativ tänker industriministern ta med anledning av att SSAB de närmaste åren kommer att behöva ett större riskkapitaltillskott, som LKAB tydligen skulle kunna vara med och bidra med?

1985/86:388 av *Daniel Tarschys* (fp) till civilministern om formerna för anslutning till ett politiskt parti:

”Demokratien hotas om vi inte väsentligt ökar människors rätt att själva bestämma i frågor som angår dem själva”, har civilminister Bo Holmberg uttalat i Östersund den 12 februari enligt TT.

Civilministern ansvarar för regeringens kontakter med folkrörelserna. Mot bakgrund av hans uttalande vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser civilministern att vidta för att öka människors rätt att själva bestämma om de önskar vara medlemmar i ett politiskt parti?

Prot. 1985/86:80
17 februari 1986

---

5 § Kammaren ätskildes kl. 12.12.

In fidein

BENGT TÖRNELL

Ingrid Nilsson